

END 320 IBT-7
Mühendislik Ekonomisi

Bugünkü Değer Analizi (Chapter 5)

TOBB ETÜ

Bugünkü Değer Analizi

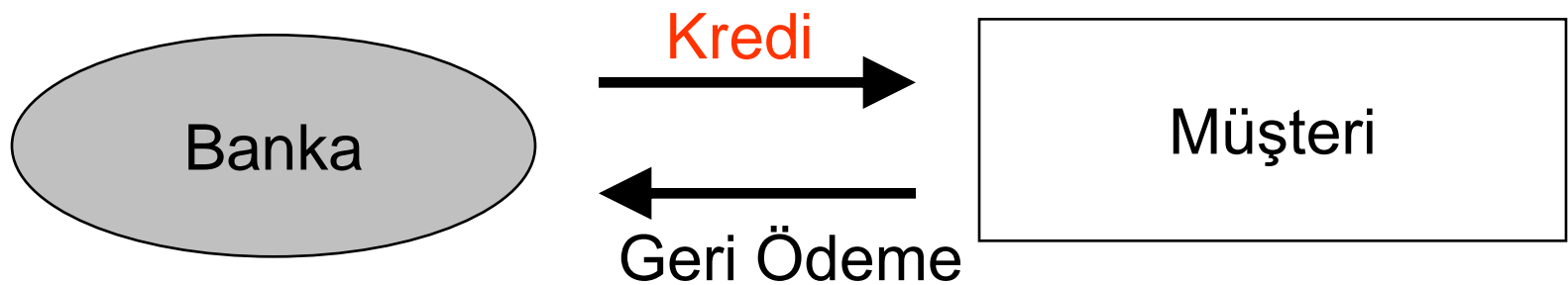

- Proje Nakit Akışlarının Tanımlanması
- Projelerin Ön Elemesi
- Bugünkü Değer Analizi
- Bugünkü Değer Analizinin Varyasyonları
- Alternatif Projelerin Karşılaştırılması

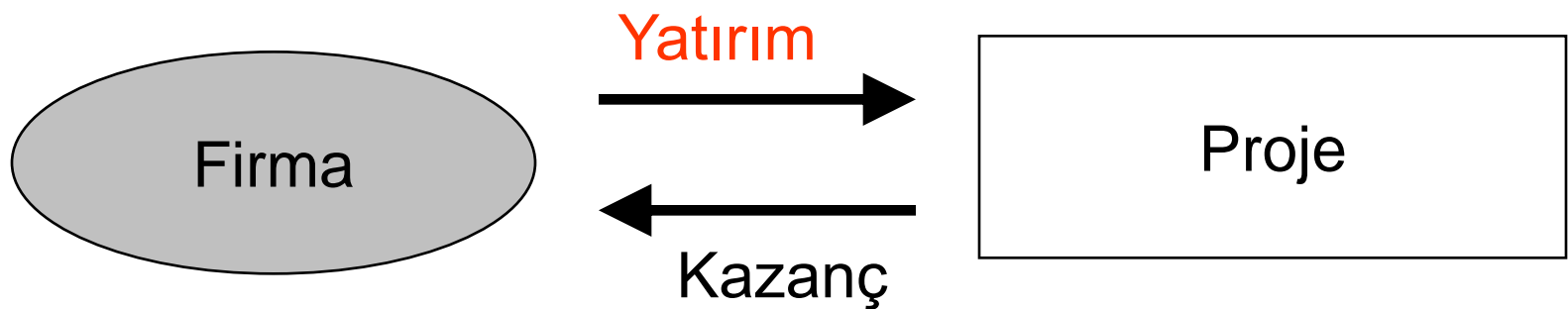
Banka Kredisi – Yatırım Projesi

Banka Kredisi – Nakit Akışı

Yatırım Projesi – Nakit Akışı

Proje Nakit Akışı

- **Örnek 7.1:** XL Kimya Sanayi, yeni bir bilgisayar proses kontrol sistemi kurmayı planlamaktadır. Üretim tesisi kapasitesinin %40'ını (veya yıllık 3500 işletme saati) sahibi olduğu özel bir ürün için, geriye kalan %60'ını ise diğer bazı kimyasalları üretmek için kullanmaktadır. Özel ürünün yıllık üretim miktarı 30 bin kg ve satış fiyatı \$15/kg dır. Önerilen yeni sistemin maliyeti \$650 000 olup, özel ürünün kalitesini artıracığı için ürün birim satış fiyatını \$2 kadar yükseltilebilecektir. Ayrıca, ham madde miktarında ve işletme zamanında bir artış olmaksızın işletmenin yıllık üretim hacmi 4000 kg kadar artacaktır. Ayrıca, yeni sistem sayesinde çalışan sayısının vardiya başına 1 kişi azalması, bunun saat başı \$25 maliyet düşüşü sağlaması beklenmektedir. Yeni kontrol sisteminin yıllık bakım maliyetinin ekstradan \$53,000 olması ve sistemin faydalı ömrünün ise 8 yıl olması beklenmektedir. Yeni sistemin üretilen diğer kimyasallar üzerinde de benzer faydaları olması beklenmekle birlikte henüz tam etkisi sayısal olarak çıkartılmamıştır. Sistemin ömür süresi boyunca oluşacak tahmini nakit akışını hazırlayınız.

Proje Nakit Akışı

- **Örnek 7.1:**

- Satış fiyatının artışı:

- $(30.000 \text{ kg/yıl})(\$2/\text{kg}) = \$60.000 \text{ /yıl}$

- Üretim artışı:

- $(4000 \text{ kg/yıl})(\$15 /\text{kg} + \$2/\text{kg}) = \$68.000 \text{ /yıl}$

- Üretim maliyetindeki düşüş:

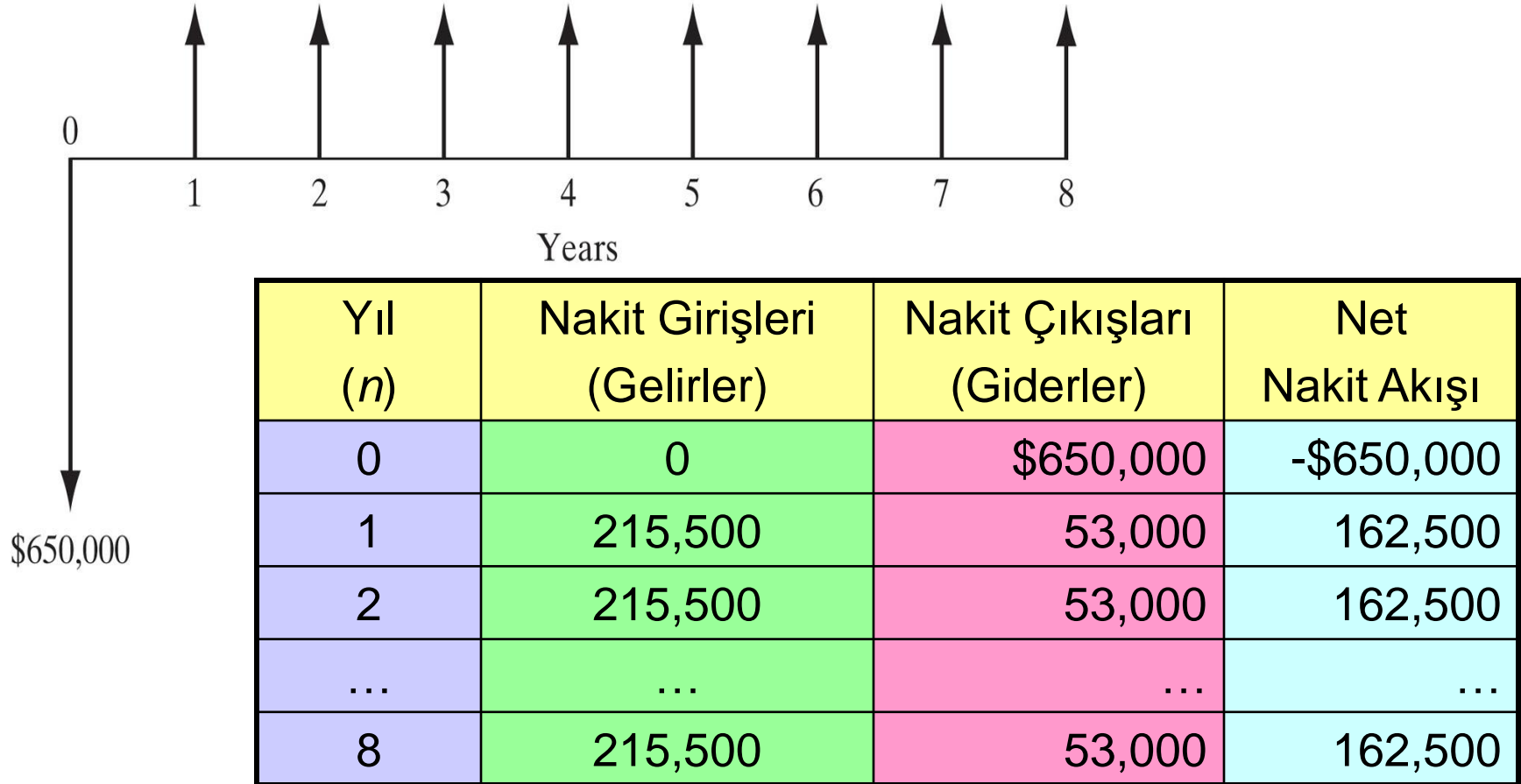
- $(3500 \text{ saat/yıl})(\$25/\text{saat}) = \$87.500 \text{ /yıl}$

- Ekstra bakım masrafı: $-\$53.000 \text{ /yıl}$

- Yıllık net nakit giriş = $(\$215.500 - 53.000) = \$162.500$

Proje Nakit Akışı

$$A = \$162,500$$

Proje Nakit Akışı

- Bu nakit akışı, yeni sistemin sadece özel ürün üzerindeki etkisi göz önüne alınarak çıkartılmıştır.
- Peki, iyi bir yatırım mıdır?
- Eğer bu yatırım yapılmazsa, eldeki \$650.000 ile ne yapılabilir?
- ????

Geri ödeme süresi (Payback period)

- **Temel Soru:**
  - Başlangıç yatırımını hangi hızda geri kazanabilirim?
- **Yöntem:**
  - Kümülatif nakit akışlarını kullan.
- **Eleme Kriteri:**
  - Eğer bir projenin geri ödeme süresi istenen değere eşit veya daha küçük ise, proje daha detaylı analiz için dikkate alınır.
- **Eksikliği:**
  - Paranın zaman değerini dikkate almaz.

Geri ödeme süresi

- Örnek 7.1'deki nakit akışı için geri ödeme süresini hesaplayınız.
  - Başlangıç maliyeti = \$650,000
  - Yıllık net kazanç = \$162,500
  - Geri ödeme süresi = $\$650,000 / \$ 162,500 \sim 4$ yıl

Eğer firmanın politikası 5 veya daha kısa geri ödemeli projeleri değerlendirmek ise, bu proje ön elemeyi geçmektedir.

Geri ödeme süresi

- **Örnek:** Bir firma yeni bir bilgisayar sistemini \$5,000 maliyet ile satın almak istemektedir. Sistemin ekonomik ömrü 5 yıl olup, yıllık bakım maliyeti \$500 ve firmaya birinci yıldan başlayarak sırasıyla her yıl \$1500, \$3000, \$3000, \$3500 ve \$3500 kazanç sağlaması beklenmektedir. Geri ödeme süresi için maksimum 3 yıl düşünülüyor ise, bilgisayar sistemi satın alınmalı mıdır?

Geri ödeme süresi

• Çözüm: N

	<u>Nakit Akışı</u>	<u>Küm. Akış</u>
0	-\$5,000	-\$5,000
1	\$1,000	-\$4,000
2	\$2,500	-\$1,500
3	\$2,500	+\$1,000
4	\$3,000	+\$4,000
5	\$3,000	+\$7,000

2. yılın sonu = -1,500

3. Yılın sonu = +1,000

Doğrusal enterpolasyon:

Geri ödeme süresi = 2.6 yıl

2.6 < 3 projeyi kabul et.

Geri ödeme süresi $N = 2$ ve $N = 3$ arasında.

Geri Ödeme Süresi

- Geri ödeme süre hesapları yatırımın likiditesini hesaplamak için faydalı olsalar da yatırımın karlılığı için direk kullanılmazlar.
- Paranın zaman boyutunu tam hesaba katmazlar.
- 1950'lerden sonra proje seçimi için geri ödeme analizlerinin yerine **iskontolu nakit akışı teknikleri** (discounted cash flow techniques – DCF) kullanılmaya başlanmıştır.

İskontolu Geri Ödeme Süresi

- Paranın zaman değerini dikkate alır.
- Basit yöntemle benzer; ancak, iskontolu nakit akışları için faiz oranı kullanılır.
- Bir önceki örneği %10 faiz oranı ile yeniden analiz edersek, sonuç değişir mi?

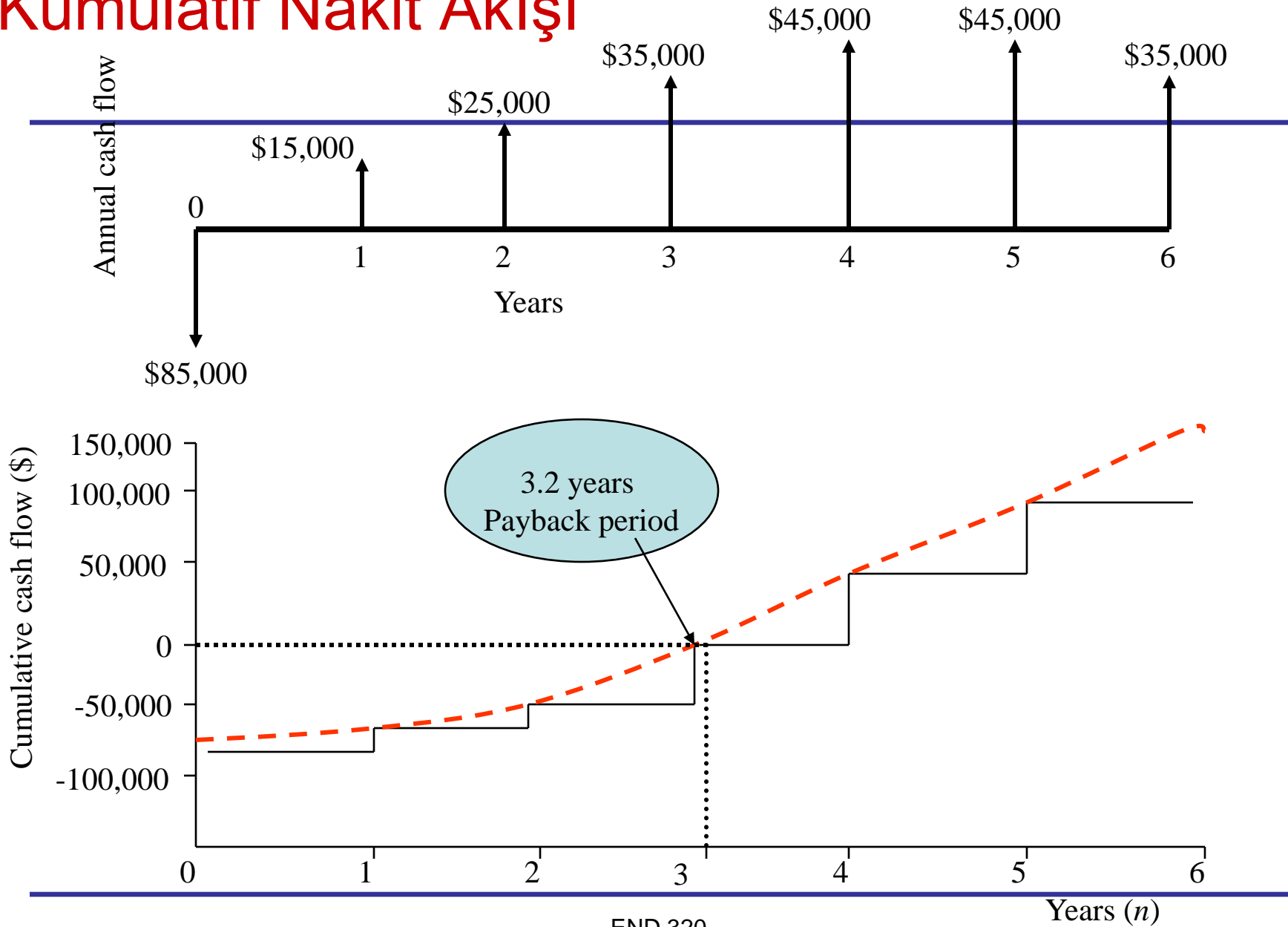
İskontolu Geri Ödeme Süresi

Periyot	Nakit Akışı	Fon Maliyeti (%10)*	Kümülatif Nakit Akışı
0	-\$5,000	0	-\$5,000
1	1,000	-\$5,000(0.1)=-500	-4,500
2	2,500	-\$4,500(0.1)=-450	-2,450
3	2,500	-\$2,450(0.1)=-245	-195
4	3,000	-\$195(0.1)=-19.50	+2,785.50
5	3,000	+\$2,785.50(0.1)= +278.55	+6,064.05

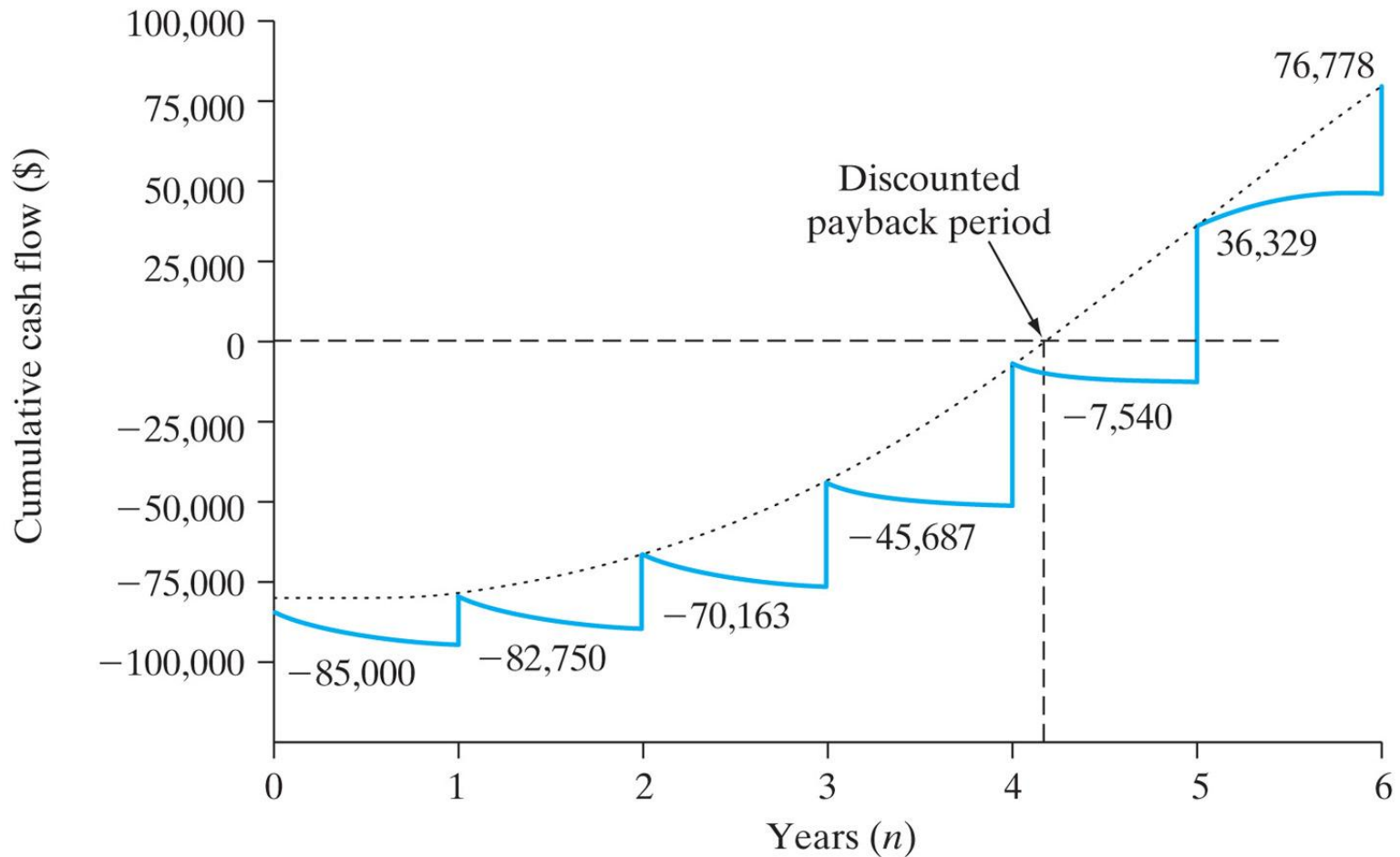
Geri ödeme süresi $3.07 > 3$ yıl. Projeyi kabul etme!

* Fon maliyeti = bakiye * faiz oranı

Kümülatif Nakit Akışı

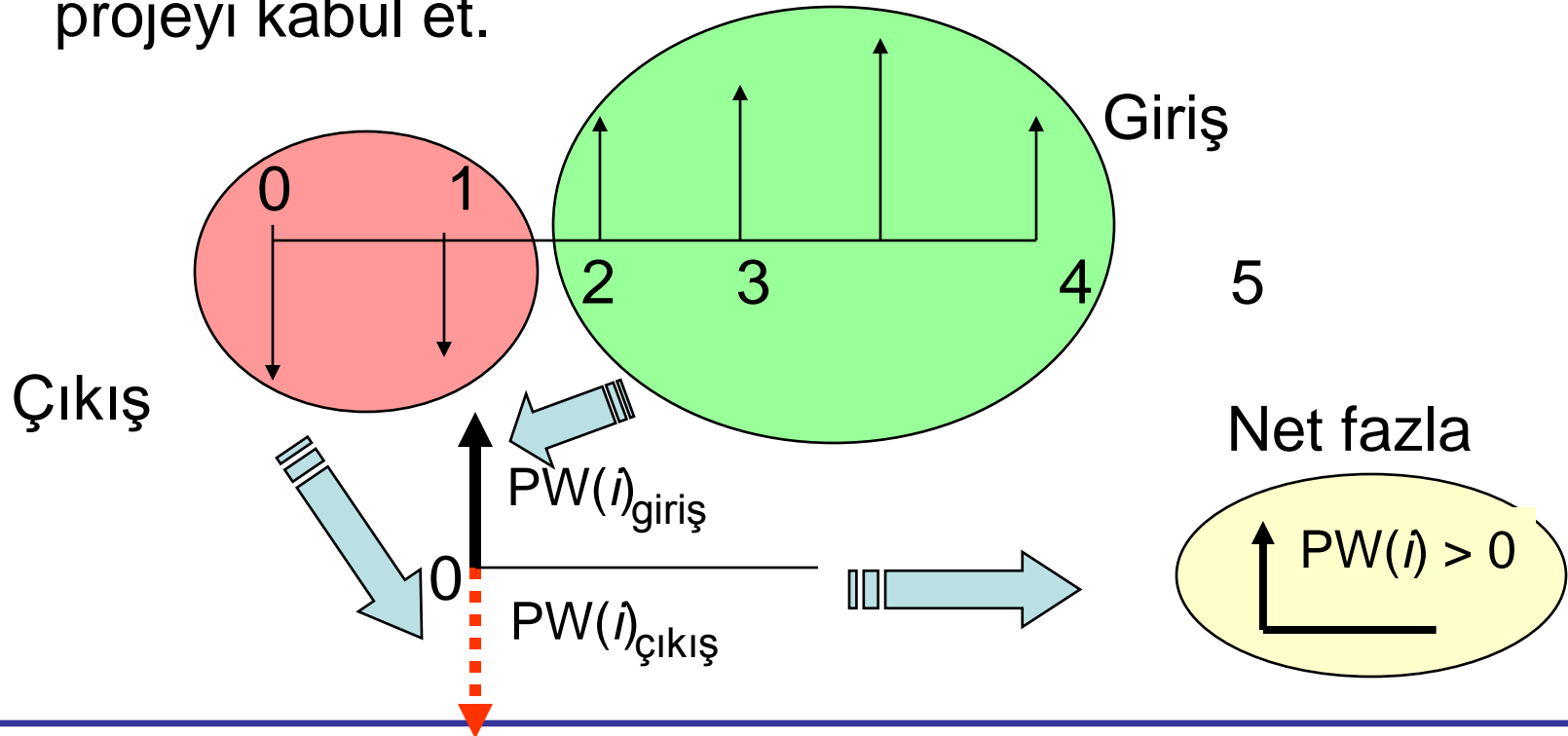

İskontolu Kümülatif Nakit Akışı

Net Bugünkü Değer Yöntemi (Net Present Worth Criterion)

- **Prensip:** $n = 0$ noktasında i faiz oranını kullanarak net nakit akışını hesapla.
- **Karar Kuralı:** Net bugünkü değer (surplus) pozitif ise projeyi kabul et.

Net Bugünkü Değer Yöntemi

- Net bugünkü değer (net present worth – NPW) analizi, iskontolu nakit akışı tekniklerinden birisidir.
- Nakit akışlarını bugüne taşımak için şirketin **kazanmak istediği faiz oranı** belirlenir. Bu faiz oranı şirketin parasını her zaman değerlendirebileceği bir yatırım aracının getiri oranını gösterir. Bu orana “**gerekli getiri oranı – required rate of return**” veya “**minimum çekici getiri oranı – minimum attractive rate of return – MARR**” denir.
- Projenin ömrü belirlenir
- Projenin bütün dışarı (outflow) ve içeri (inflow) nakit akışları belirlenir ve bu nakitler **MARR** kullanılarak bugüne taşınır.
- Net bugünkü değer pozitif ise proje kabul edilir.

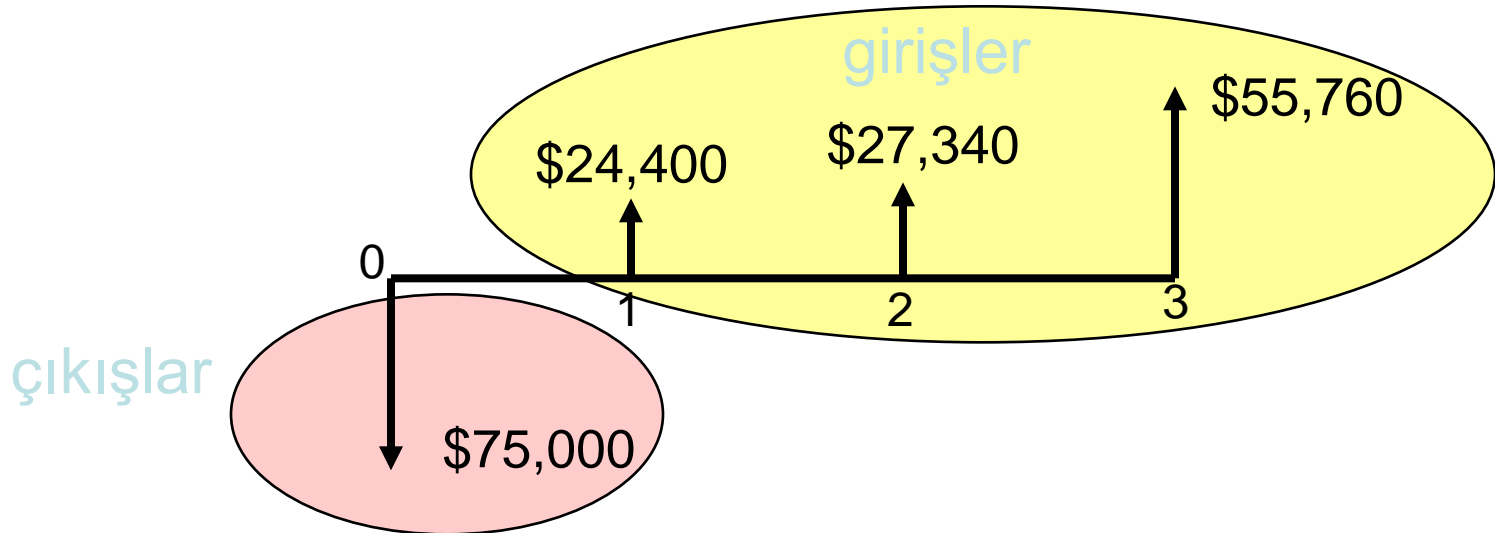
Net Bugünkü Değer Yöntemi

- Tiger Takım Makineleri firması yeni bir makine almayı düşünmektedir. Başlangıç yatırımı \$75,000 olup 3 yıl için nakit akışları aşağıda gösterilmiştir.

Yıl	Net nakit akışı
0	-\$75,000
1	24,400
2	27,340
3	55,760

Net Bugünkü Değer Yöntemi

$$\begin{aligned}PW(15\%)_{\text{inflow}} &= \$24,400(P / F, 15\%, 1) + \$27,340(P / F, 15\%, 2) \\ &\quad + \$55,760(P / F, 15\%, 3) \\ &= \$78,553\end{aligned}$$

$$PW(15\%)_{\text{outflow}} = \$75,000$$

$$PW(15\%) = \$78,553 - \$75,000$$

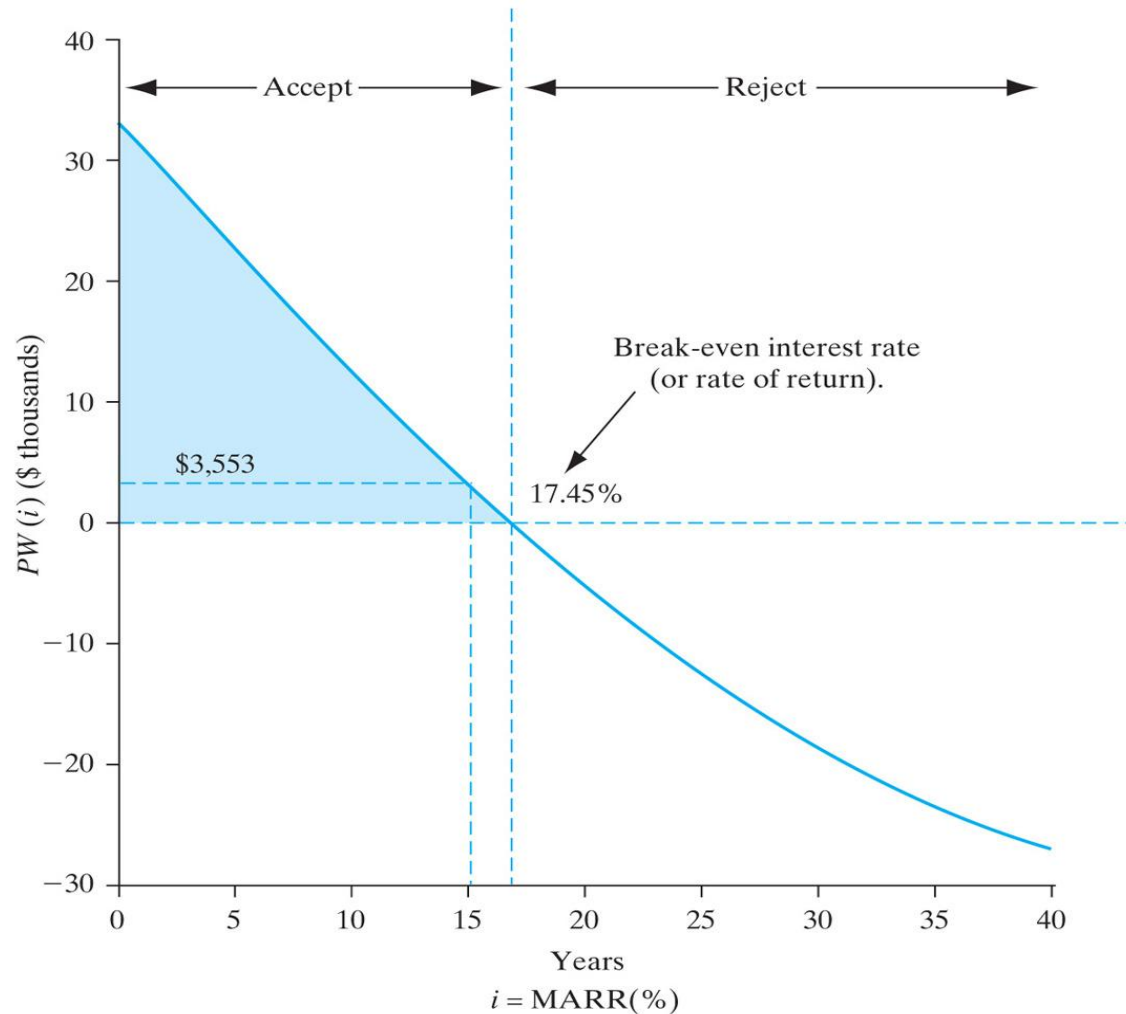
$$= \$3,553 > 0, \text{ Accept}$$

Net Bugünkü Değer Yöntemi – Başa-baş faiz oranı

i (%)	PW(i)	i (%)	PW(i)
0	\$32,500	20	-\$3,412
2	27,743	22	-5,924
4	23,309	24	-8,296
6	19,169	26	-10,539
8	15,296	28	-12,662
10	11,670	30	-14,673
12	8,270	32	-16,580
14	5,077	34	-18,360
16	2,076	36	-20,110
17.45*	0	38	-21,745
18	-751	40	-23,302

*Başabaş faiz oranı

Net Bugünkü Değer Yöntemi – Başa-baş faiz oranı

Net Bugünkü Değer Yöntemi

- Bir önceki örnekte çıkan \$3553 ne ifade ediyor?
  - Proje Bakiyesi Kavramı (Project Balance Concept)
  - Yatırım Havuzu Kavramı (Investment Pool Concept)

Proje Bakiyesi Kavramı

(Project Balance Concept)

- Eğer yatırımı yapmak için firmanın parası yoksa, gerekli parayı bankadan kredi çekmesi gerekir.
- Projeden gelen gelir ise banka kredisini ödemek için kullanılır.
- Bu durumda projenin sonunda elde ne kadar para kalır ona bakılır.
  - Eğer elde para kalacaksa, proje kardadır.
  - Eğer kredi borcu ödenemezse, proje zarardadır.

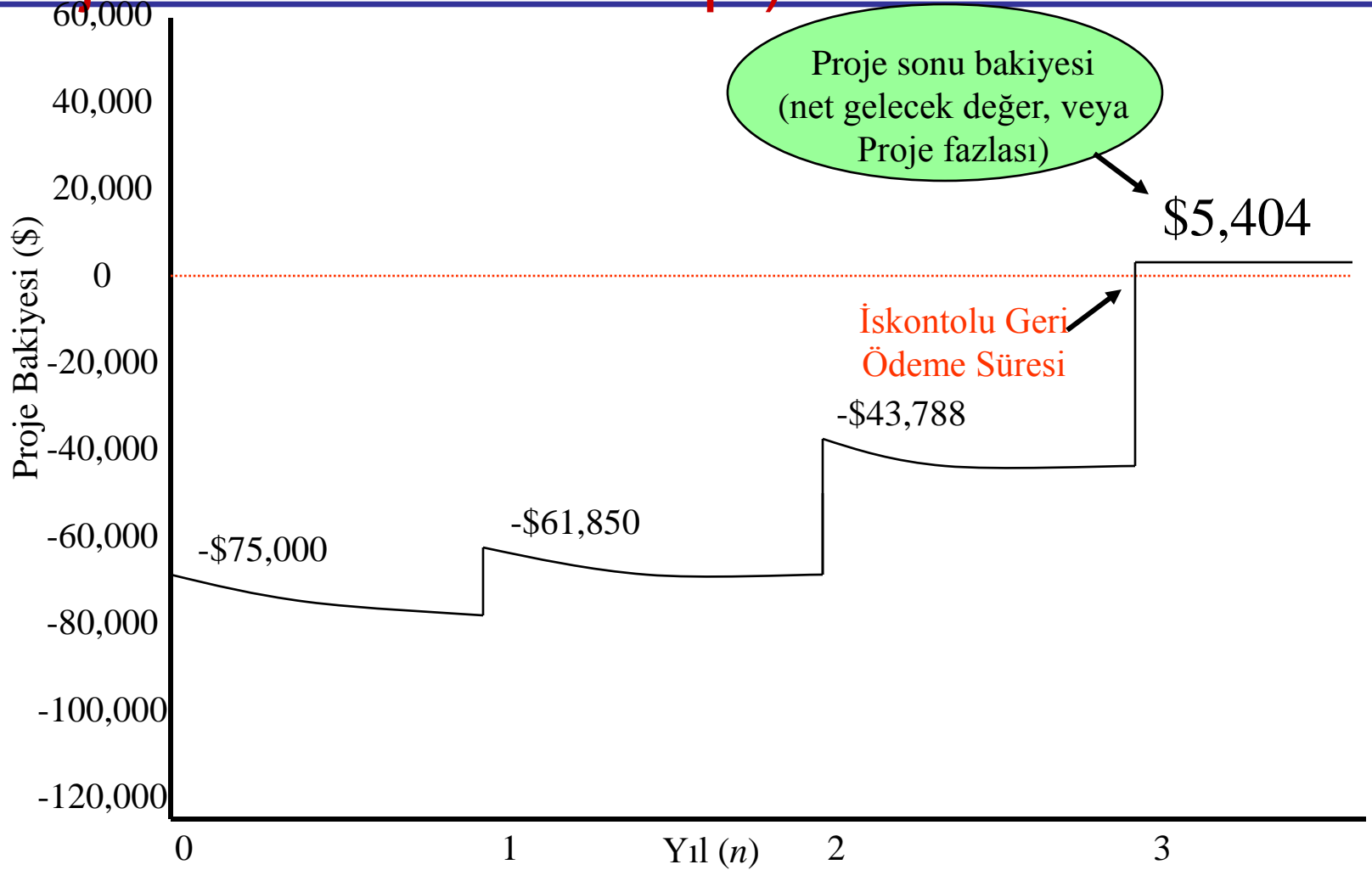
Proje Bakiyesi Kavramı (Project Balance Concept)

<i>N</i>	0	1	2	3
Başlangıç Bakiyesi		-\$75,000	-\$61,850	-\$43,788
Faiz		-\$11,250	-\$9,278	-\$6,568
Ödeme	-\$75,000	+\$24,400	+\$27,340	+\$55,760
Proje Bakiyesi	-\$75,000	-\$61,850	-\$43,788	+\$5,404

Net gelecek değer, FW(%15)

$$PW(15\%) = \$5,404 (P/F, 15\%, 3) = \$3,553$$

Proje Bakiyesi Kavramı (Project Balance Concept)

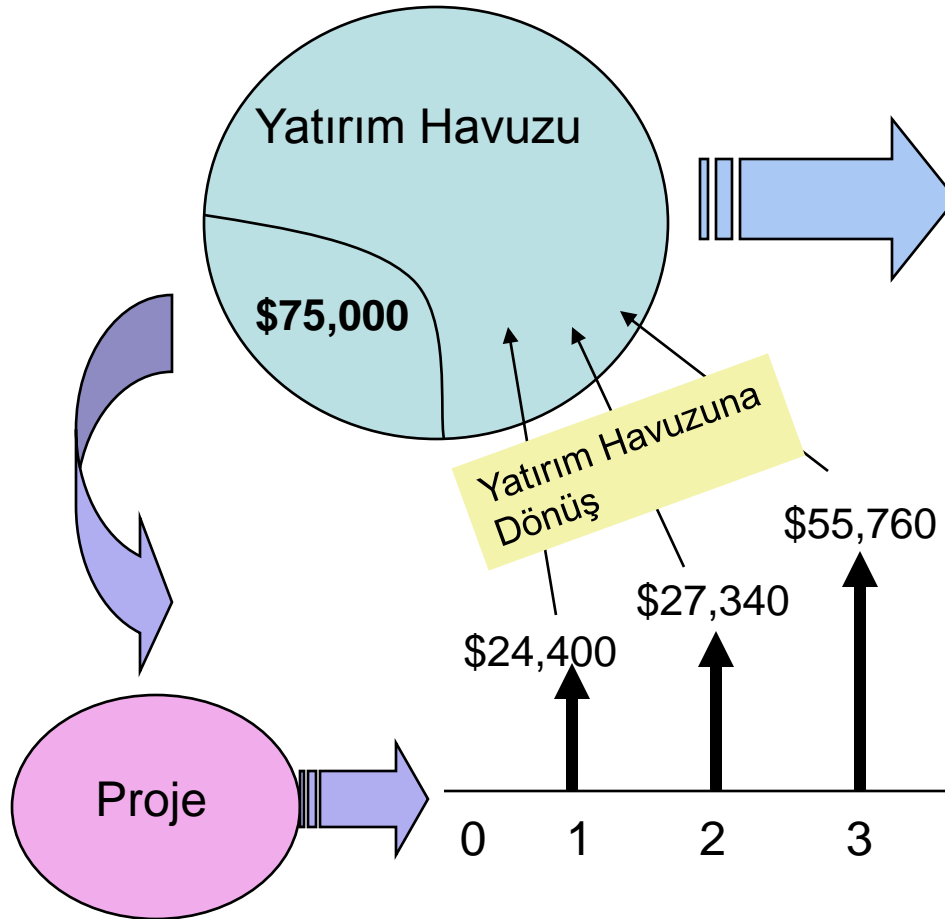

Yatırım Havuzu Kavramı (Investment Pool Concept)

- Firmanın yatırım için gerekli parası var ve elinde 2 alternatif var: 1) Parayı projeye yatırmak, 2) Parayı yatırım havuzunda bırakmak ve faiz kazanmak.
- Eğer birinci alternatif seçilirse projeden gelecek gelir, yatırım havuzuna yönlendirilip faiz kazanmaya başlayacak.
- Acaba hangi alternatif daha karlı?

Yatırım Havuzu Kavramı (Investment Pool Concept)

Proje yapılırsa gelir ne kadar olur?

$$\begin{aligned} \$24,400(F/P, 15\%, 2) &= \$32,269 \\ \$27,340(F/P, 15\%, 1) &= \$31,441 \\ \$55,760(F/P, 15\%, 0) &= \$55,760 \\ \hline &= \$119,470 \end{aligned}$$

Proje yapılmaz da para Yatırım havuzunda tutulursa?

$$\$75,000(F/P, 15\%, 3) = \$114,066$$

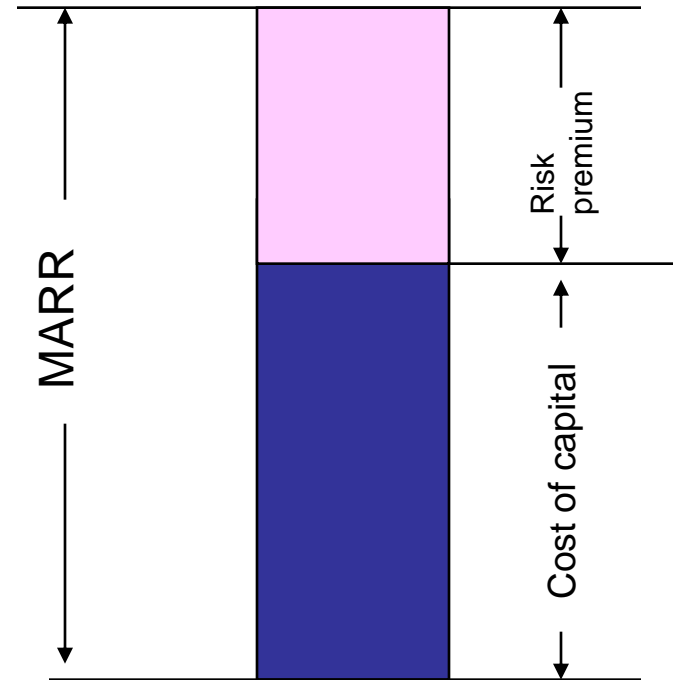
Net kazanç?

$$\$119,470 - \$114,066 = \$5,404$$

$$PW(15\%) = \$5,404(P/F, 15\%, 3) = \$3,553$$

MARR'ın seçimi

- **Sermaye maliyeti (Cost of capital)**
  - Projeyi yatırıma değer kılabacak getiri oranı.
  - Firmanın benzer riskli başka bir yatırım aracına yatırım yaptığında ki kazanacağı getiri oranıdır.
- **Risk Primi (Risk premium)**
  - Eğer daha yüksek riskli bir projeye yatırım yapılıyorsa bu risk için konulan prim miktarı

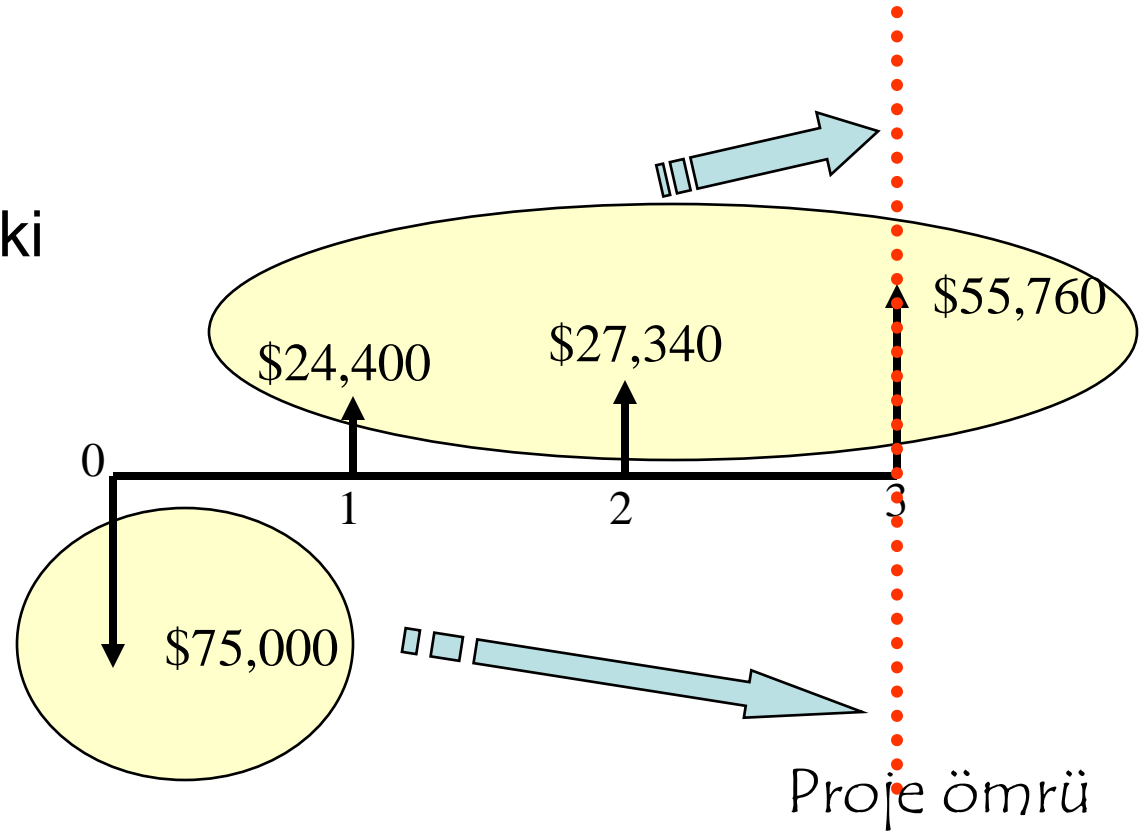

Gelecek Değer Analizi (Future Worth Criterion)

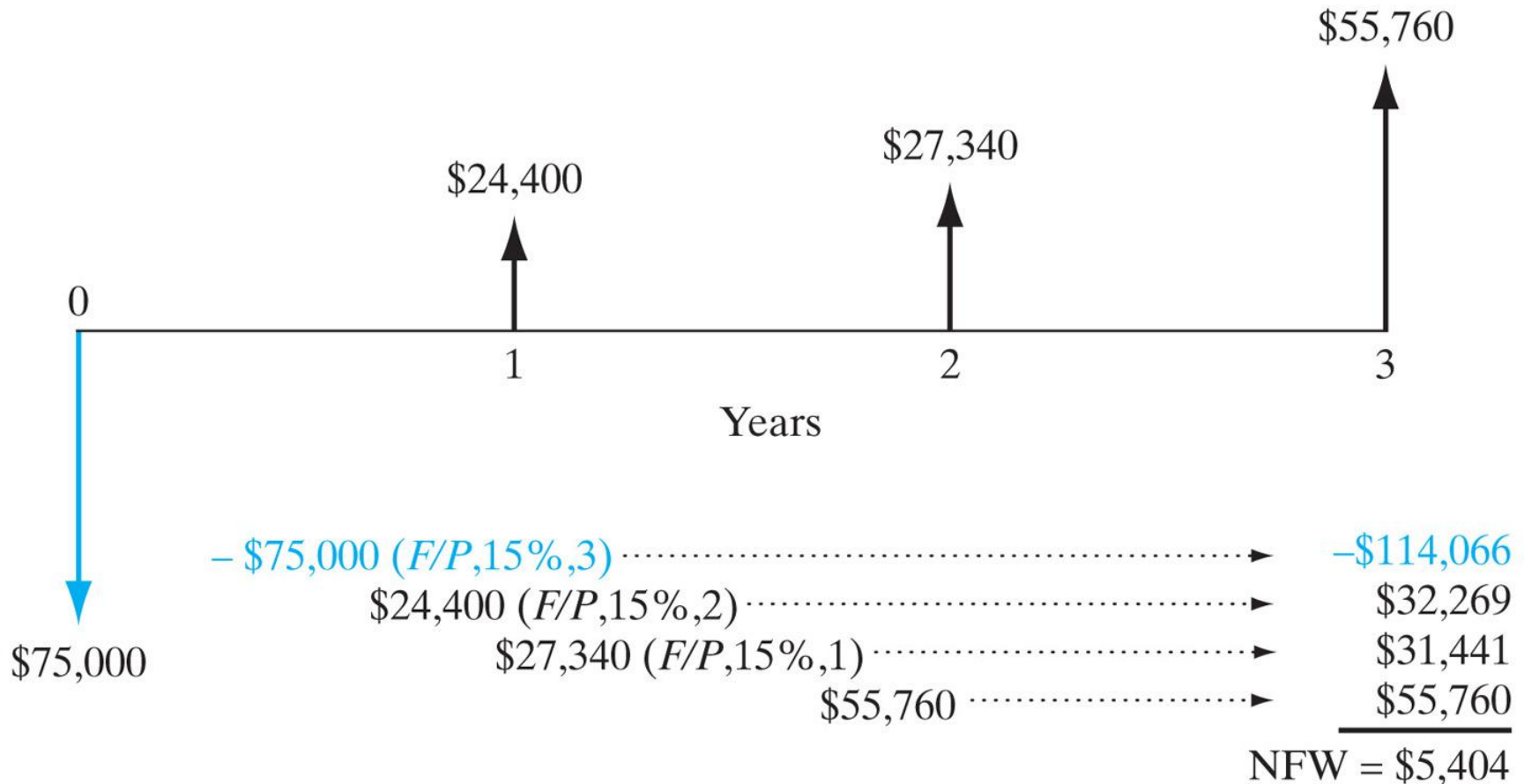
Gelecek Değer Analizi (Future Worth Criterion)

- **Verilen:** Nakit akışı ve MARR (i)
- **İstenen:** Nakit akışının bugünden sonra bir zamandaki (genellikle proje sonunda) net eşdeğer miktarı.
- **Karar kriteri:** Eğer eşdeğer miktar pozitif ise projeyi kabul et.

Gelecek Değer Analizi (Future Worth Criterion)

- Örnek 7.6: Proje sonundaki net gelecek değer

Gelecek Değer Analizi: Excel Çözümü

	A	B	C
1	Period	Cash Flow	
2	0	(\$75,000)	
3	1	\$24,400	
4	2	\$27,340	
5	3	\$55,760	
6	PW(15%)	\$3553.46	
7	FW(15%)	\$5,404.38	

=FV(15%,3,0,-B6)

Gelecek Değer Analizi

- **Örnek (7.7):** Bir robot imalat firması yeni bir tesise ihtiyaç duymaktadır. Yeni tesisin 2 yıl içinde tamamlanması ve üretime hazır hale getirilmesi planlanmaktadır. Başlangıç arsa gideri olarak \$1.5 milyon gerekmektedir. Bina inşaatının toplam maliyeti \$10 milyon olup, ilk yıl inşaat için gerekli para \$4 milyon, ikinci yıl ise \$6 milyondur. İmalat için gerekli makine ve teçhizat yatırımı \$13 milyon olup 2. yılın sonunda ödenecektir. Tesisin ömrü sonunda eldeki arsanın vergi sonrası piyasa değerinin \$2 milyon, binanın değerinin \$3 milyon ve makine ve teçhizatın ise \$3 milyon olması beklenmektedir. Projenin ilk nakit girişlerinin 3. yılın sonundan itibaren olması planlanmaktadır. Tesisin 3. yıldan itibaren nakit girişlerinin yıllar itibariyle sırasıyla \$6, \$8, \$13, \$18 \$14 ve \$8 milyon olması tahmin edilmektedir.
  - Projenin gelecekteki net değerini hesaplayınız.
  - Yıllık faiz oranını %15 kabul ediniz.

Gelecek Değer Analizi

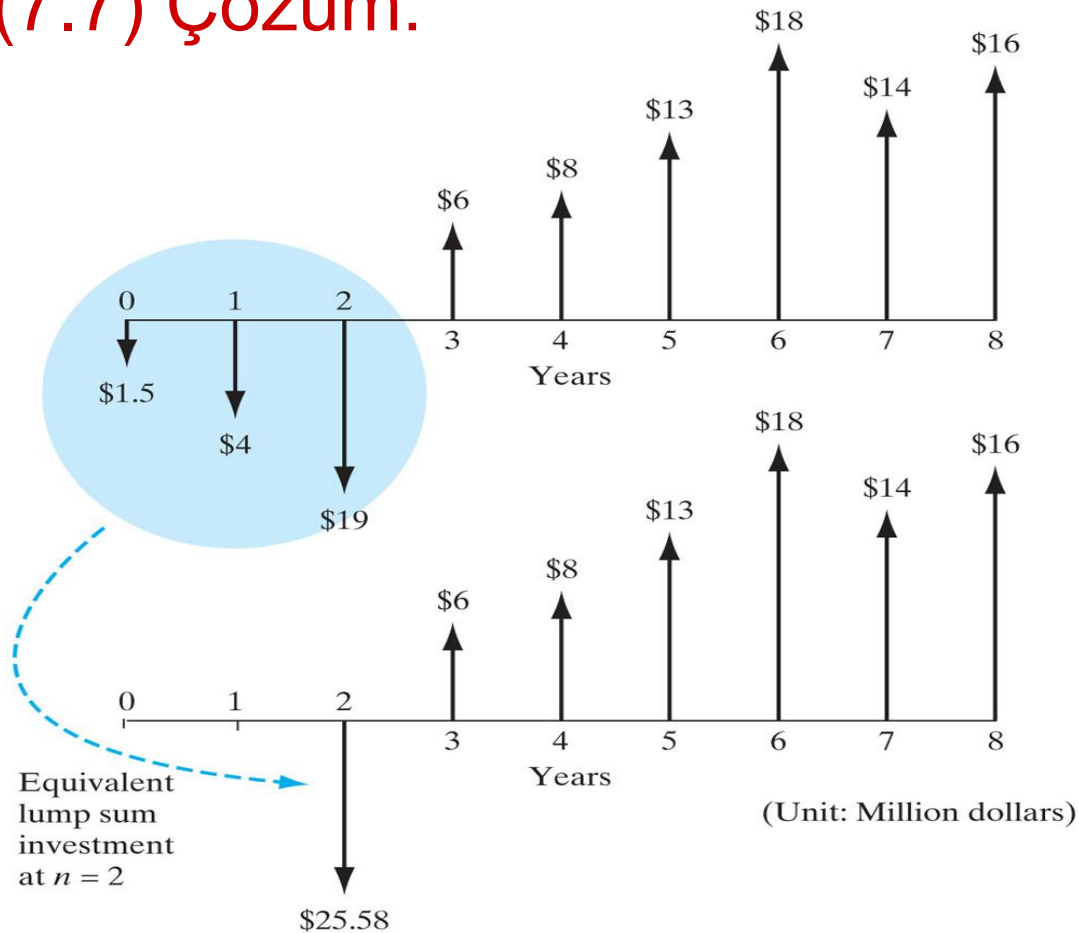
- Örnek (7.7) Çözüm:

Yıl Sonu	0	1	2	3	4	5	6	7	8
Yatırım									
Arazi	-1.5								+2
Bina		-4	-6						+3
Donanım			-13						+3
Gelir				6	8	13	18	14	8
Net nakit akışı	-1.5	-4	-19	6	8	13	18	14	16

Gelecek Değer Analizi

- Örnek (7.7) Çözüm:

Gelecek Değer Analizi

- Örnek (7.7) Çözüm:

Faaliyete geçme: Yıl 2

$$1.5(F/P, \%15, 2) - \$4(F/P, \%15, 1) - 19 \\ = -25.58 \text{ milyon}$$

$$FW(15\%) = -25.58 + 6(P/F, 15\%, 1) + 8(P/F, 15\%, 2) + \dots + 16(F/P, 15\%, 6) \\ = \$18.40 \text{ milyon}$$

FW > 0 proje kabul edilebilir.

Sermaye Eşdeğeri (Capitalized Equivalent)

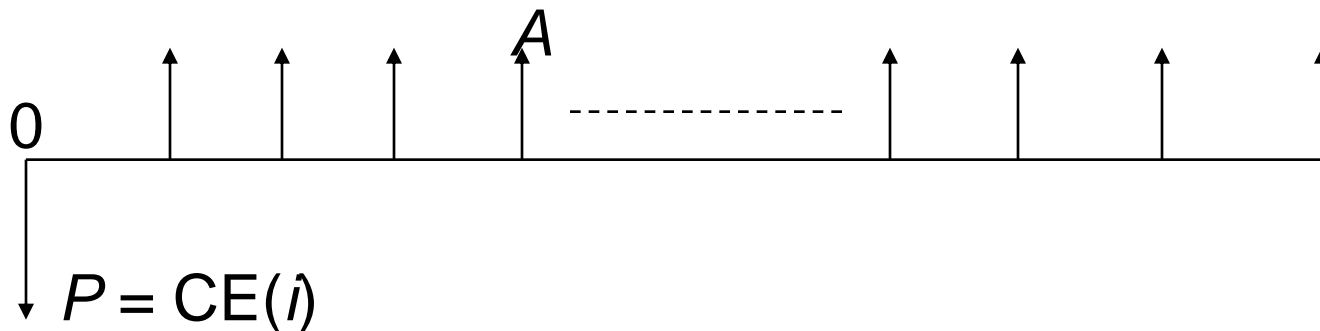
Sermaye Eşdeğeri (Capitalized Equivalent)

- **Prensip:** Yıllık geliri A olan bir projenin sonsuz ömür süresi için bugünkü değeri

- **Denklem:**

$$- CE(i) = A(P/A, i, \infty) = A / i$$

Sermaye Eşdeğeri (Capitalized Equivalent)

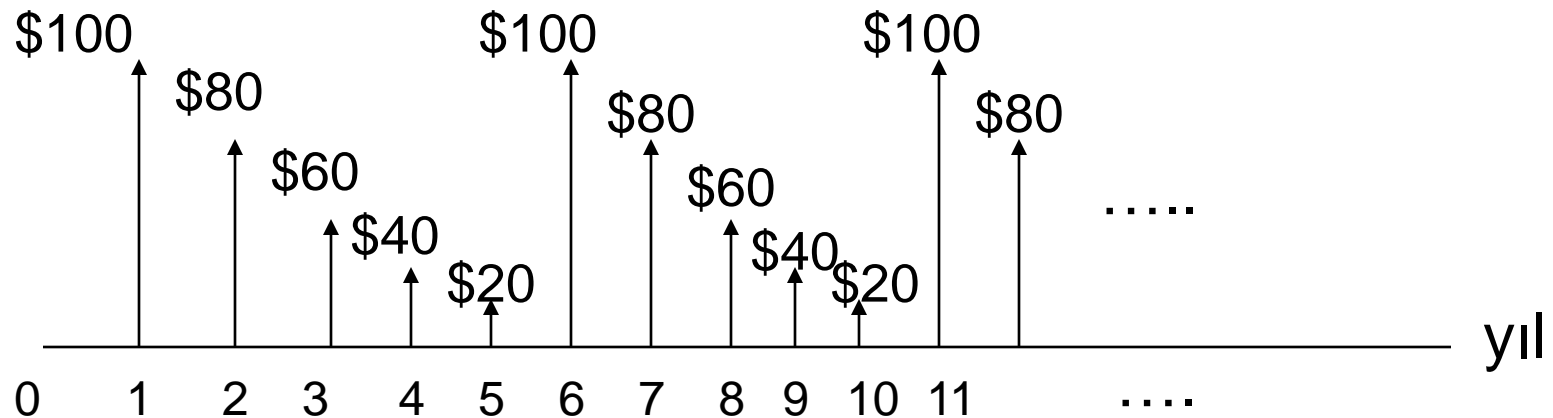

- Eğer bir kişi her yıl kendi adına \$5,000 burs verilmesini istiyor ise, %7 faiz oranı verildiğinde başlangıçta ne kadar bağış yapmalıdır?

$$CE(\%7) = A / i = 5000 / 0.07 = \$71,428.57$$

Sermaye Eşdeğeri

- **Örnek:** Bir yatırım projesi aşağıdaki gibi tekrarlı nakit girişine sahiptir. %10 faiz oranı dikkate alındığında, bu projenin sermaye eşdeğeri nedir?

Sermaye Eşdeğeri

Çözüm

- Bir çevrim için eşdeğer yıllık nakit girişini hesaplayalım:
- $A = 100 - 20 (A/G, \%10, 5) = 63.798$
- Çevrim sürekli tekrarlı olduğu için;
- $CE (\%10) = 63.798 / 0.10 = \$ 637.98$

Sermaye Eşdeğeri

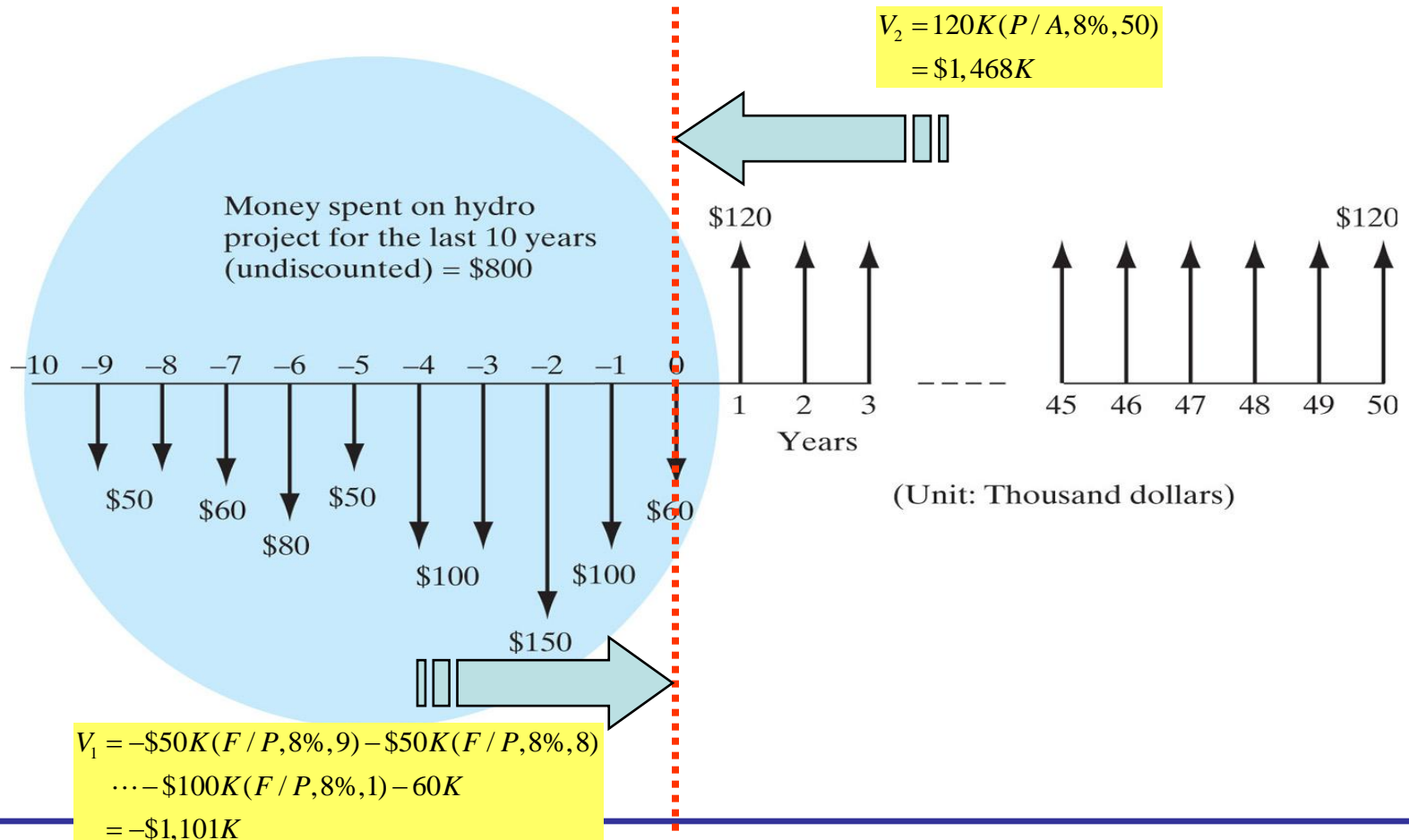
Örnek (7.9):

- Iskontosuz \$800,000 yatırım ile hidroelektrik santral kurma projesi
- Güç üretme kapasitesi = 6 milyon kwsaat
- Vergilerden sonra yıllık beklenen geliri = \$120,000
- Barajın ömrü = 50 yıl
  - Bu yatırım rasyonel bir yatırım mıdır?
  - Başlangıç yatırımını geri almak için kaç yıl beklemelidir? Kar yapma olasılığı var mıdır?

Sermaye Eşdeğeri

$$V_1 + V_2 = -\$1,101K + \$1,468K = \$367K > 0$$

$$V_2 = 120K(P/A, 8\%, 50) = \$1,468K$$

Sermaye Eşdeğeri

- Eş değer toplam **yatırım**

- $V1 = \$50K(F/P, 8\%, 9) + \$50K(F/P, 8\%, 8) +$
• $\dots + \$100K(F/P, 8\%, 1) + \$60K$
– = - \$1,101K

- Eş değer toplam **gelir**

- $V2 = \$120(P/A, 8\%, 50)$
– = \$1,468K

- Eş değer net tutar

- $FW(8\%) = V1 - V2$
» = \$367K > 0, İyi Yatırım

Sermaye Eşdeğeri – Sonsuz Hayat

- **Eş değer toplam yatırım**

- $V1 = \$50K(F/P, 8\%, 9) + \$50K(F/P, 8\%, 8) +$
- $\dots + \$100K(F/P, 8\%, 1) + \$60K$
- = - \$1,101K

- **Eş değer toplam gelir $N = \text{sonsuz}$**

- $V2 = \$120(P/A, 8\%, \infty)$
- = \$120/0.08
- = \$1,500K

- **Net Eş değer**

- $FW(8\%) = V1 - V2$
- » = \$399K > 0
- » **Fark = \$32,000**

Sermaye Eşdeğeri

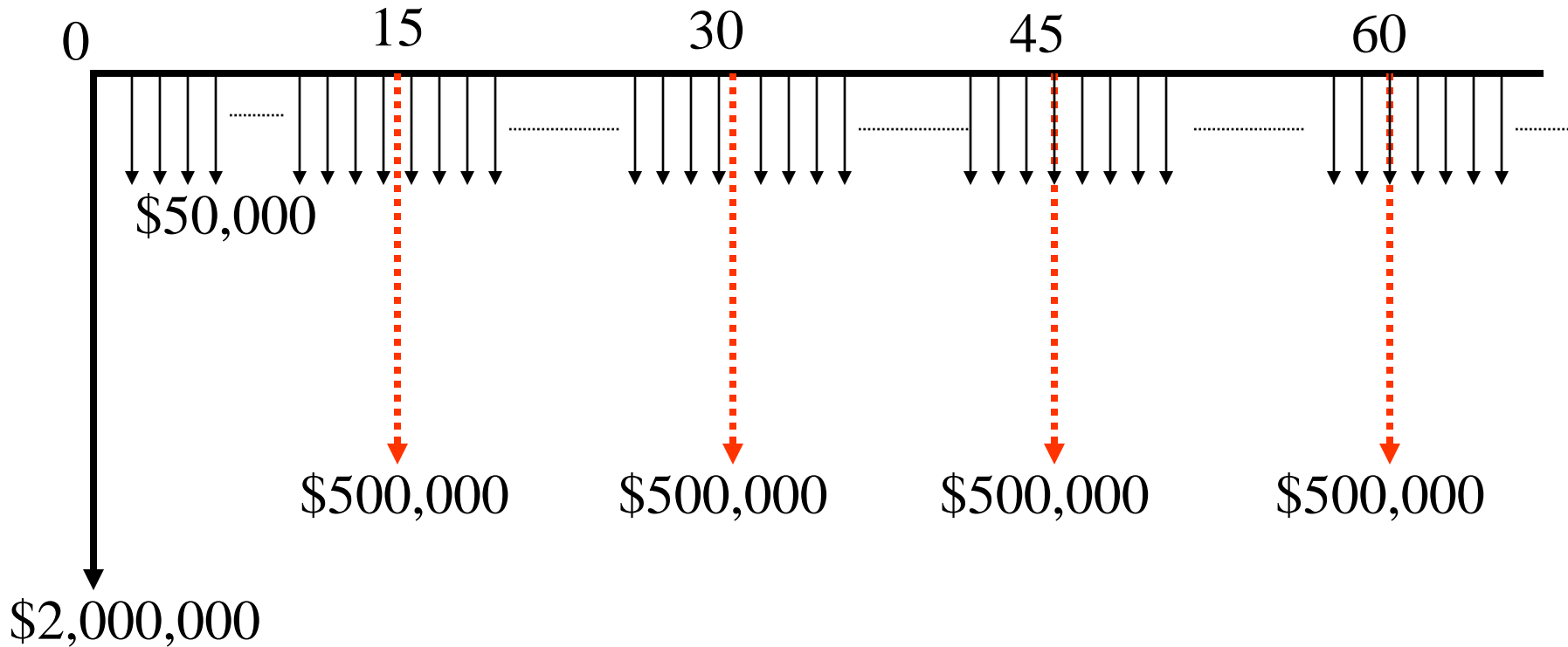
Örnek: Köprü İnşaatı

- İnşaat maliyeti = \$2,000,000
- Yıllık bakım maliyeti = \$50,000
- Yenileme yatırımları = \$500,000 her 15 yılda
- Planlama ufku = sonsuz
- Faiz oranı = 5%

Sermaye Eşdeğeri

Örnek: Köprü İnşaatı

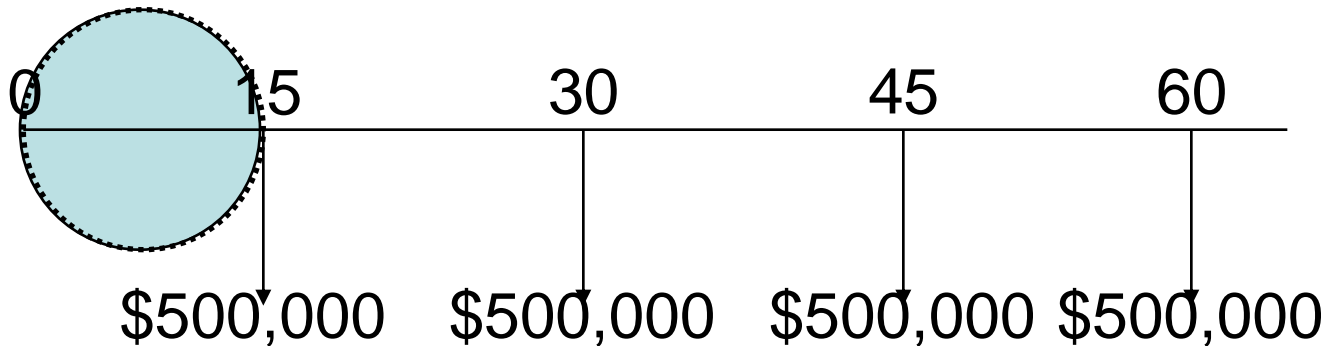
Sermaye Eşdeğeri

- **Çözüm (Köprü inşaatı):**
  - **İnşaat maliyeti**
    - $P1 = \$2,000,000$
  - **Bakım maliyetleri**
    - $P2 = \$50,000/0.05 = \$1,000,000$
  - **Yenileme maliyetleri**
    - $P3 = \$500,000(P/F, 5\%, 15)$
+ $\$500,000(P/F, 5\%, 30)$
+ $\$500,000(P/F, 5\%, 45)$
+ $\$500,000(P/F, 5\%, 60)$
.
= $\{\$500,000(A/F, 5\%, 15)\}/0.05$
= $\$463,423$
  - **Toplam Bugünkü Değer**
    - $P = P1 + P2 + P3 = \$3,463,423$

Sermaye Eşdeğeri

Alternatif Yaklaşım: Ödeme periyodu başına efektif faiz oranını bul

- 15 yıllık bir çevrim için efektif faiz oranı

$$i = (1 + 0.05)^{15} - 1 = 107.893\%$$

- Sermaye eşdeğeri

$$\begin{aligned} P_3 &= \$500,000 / 1.07893 \\ &= \$463,423 \end{aligned}$$